

Revista Musical Catalana

Butlletí de l'ORFEÓ CATALÀ

Carta oberta

Sr. En Joan Salvat, Redactor en cap de la REVISTA MUSICAL CATALANA

Benvolgut i honorable amic:

M'es força grat complir a la fi, anc que ho faci amb un xic de trigança per mor dels quefers més premurosos, la paraula que repetides voltes us he dada, responent als vostres amables requeriments, de col·laborar en eixa simpàtica i coratjosa REVISTA, digne porta-veu de la institució amb la qual tant de bé haveu ja fet per la cultura musical de la nostra terra. Permeteu, doncs, que mes primeres ratlles en aquestes planes siguin per expandir-hi 'l meu humil emperò entusiasta sentiment d'admiració envers els homes que dirigiu eixa gran institució cultural qui s'anomena ORFEÓ CATALÀ, per la vostra tasca continuada amb un esperit d'abnegació que podem estimar, més que nul altri, els qui sabem per propria experiència ço que costa d'anar avant en aquesta terra quan hom no té altre ideal que l'art ni altra amor que la patria.

Grans mercès dec dar-vos ensems per la perennal benvolença amb que mantes voltes haveu judicat les meves modestes publicacions, fruit només que del gran entusiasme qui 'm mena en pro de l'art musical, en son concepte més enlairat, i també en pro de la nostra gloriosíssima llengua catalana. Baldament la tasca que 'm só proposat sigui de bon troç massa feixuga per mes pobres forces, no-res del món me llevarà del cap la deria de propagar les obres dels grans mestres, qualsevulla que siga la llur nacionalitat i la llur color artística; de defensar-les contra les profanacions de que les fan víctimes, massa sovint per dissort, l'ineptitut quan no la mala fe dels traficants de l'art; i, per damunt de tot açò encara, reivindicar un dia i altre per la nostra estimada parla 'l lloc de col·laboradora de la musica, que li pertoca amb tots els drets i amb totes les honors degudes, fins a conseguir, en un jorn venturós i no pas tant llunyà com sembla, foragitar els idiomes forasters qui per vergonya nostra s'han emparat d'un lloc on sols poden esser comportats per l'incultura o l'indiferència de l'auditori.

Amb aitals propòsits, accepto reconegut el generós hostatge que m'oferiu en les vostres planes, dant-vos fermaça, si us plauen els meus escrits, de sovintejar-los tant com me serà lleure. Maneu sempre i com mellor vos plaguf a vostre coral amic i admirador

JOAQUIM PENA

L'afer *Parcival**

«Die Zeit ist da.»

KLINGSOR.

EUS-ACÍ 'l debat qui avui crida preferentment l'atenció del món musical. ¿Dèu, l'última obra de Wagner, seguir reservada exclusivament a Bayreuth, com volgué 'l seu autor? O bé, ¿dèu passar al domini public per tot l'any que som, com mana la llei, puix que s'escau en aquest el trentè cap-d'any de la mort del Mestre? Els parers se són dividits, i arreu han esclatat les més apassionades controvèrsies.

Les revistes musicals, i adhuc els diaris polítics, van plens d'opinions de músics i escriptors de cap-de-brot. A Alemanya la commoció es forta, i encara diu que tracten de dur la qüestió al Reichstag per segona vegada, puix ja fou presentat anys enrera un projecte de Llei *Parcival* que la majoria de la Cambra, ajudada del poderós partit socialista, tirà per terra.

De quina banda està la raó? Vinc seguint l'afer de molt temps ençà, amb tot l'interès que m'inspira l'amor i el respecte que sento per l'obra més excelsa de Ricard Wagner. Tinc, doncs, formada la meua opinió, que 'm penso es la verament justa; i com que fins a hores d'ara no l'he vista sostinguda, ni ací ni fóra d'ací, per nul altri, vaig a exposar-la, — malgrat el poc valer de la mateixa pel sol fet de ser meua — pensant que tal volta pugui dur un xic de claredat al curiós llegidor, qui, amb tant de rebombori com s'es fet, es molt probable que no sapiga per quines mars navega.

Me cal per çò fer abans un poc d'història. Ara fa dotze anys, en una de les meves estades a Bayreuth, quelques personalitats wagnerianes me presentaren una mena de manifest, convidant-me a sotscriure'l, si era del parer llur. Amb l'afany natural llegí 'l document, una copia del qual tinc ara de nou davant mos ulls, trobant que hi demanaven la continuació de l'exclusiva per representar *Parcival* a Bayreuth el dia que finís el privilegi legal per haver de passar l'obra al domini public, o sia preveient ja l'arribada del moment actual. Encapçalaven les firmes el compositor Humperdinck, el tenor Niemann, famós interpretador de Wagner, el pintor i escriptor wagnerià Hans Thoma, els cèlebres crítics Chamberlain, Wolzogen, etc. Amb tot, vaig refusar de posar-hi la meua insignificant firma, aduint-hi dos motius: el

* Ben mirat, deuria començar tractant d'altra qüestió, que gairebé cal considerar previa: la del títol de l'obra: *Parsifal* o *Parcival*? Emperò, com que en aquests moments açò no es pas de tant palpitant actualitat com l'altre, deixo per a un següent article 'l raonament dels motius que m'han fet decantar pel segon d'amdós títols.

primer, justament per çò, per considerar-me un ningú al costat de tant eminents personalitats i no plaure-m fer el fatxenda; i, el segon i principal, perquè dissentia de l'opinió llur a favor de l'exclusiva, amb tot i trobar-me plenament d'acord amb ells en que, el dia que 'l drama sagrat de Wagner comenci la seva carrera triomfal pels teatres d'òpera, cometran indefectiblement amb l'obra, en la majoria dels casos, una profanació, per no dir un sacrilegi.

Aleshores, — hom objectarà — com conjuminar-ho tot? Açò ja ho veurem, haig de respondre: per mi la qüestió capdal es que les coses segueixin la via justa i dreturera. Tota obra d'art pertany en definitiva a l'humanitat, i no hi ha dret a que uns quants privilegiats se'n vulguin fer patrimoni exclusiu, per sant que sigui 'l llur proposit de salvar-la així de mans pecadores. Els qui hem tingut la sort de poder anar a Bayreuth i fruit-hi les sublimes belleses de *Parcival*, d'aquesta incomparable creació qui sembla obra d'un déu més que d'un home, no devem sentir l'odiós egoïsme, un cop sadollats, de voler privar aquella fruïció *per in aeternum* a l'infeliç qui no té ni es probable que tingui mai, la possibilitat d'emprendre 'l costós romiatge. Si *Parcival*, com jo mateix vaig dir ja fa temps*, és el balsem més saníto, el consol més eficaç per a les tribulacions de l'ànima, l'afirmació més esplendorosa per a qui dubti, nosaltres, els bons wagnerians, en lloc de pretendre tancar-lo amb pany i clau, tenim el deure d'expandir aquest balsem benefactor arreu de la terra, i, com nous cavallers del Grial, empendre cadascú en son país la creuada redemptora qui faci amarar els esperits de la veritable essència de l'obra i preservi així aquesta de la profanació tant temuda.

Però — hom objectarà encara — ¿era aquest el pensament, la veritable volença del Mestre? Prou que l'era, o l'hauria estat, tard o d'hora, malgrat les apariences: jo goso ardidament a sostindre-ho i adhuc me proposo demostrar-ho. ¿Sab ningú 'l que pensaria Wagner si avui visqués, per sort nostra? Aquesta es la tasca del crític, del comentarista: esbrinar ben bé 'l fons del problema, qui tant enreversat apar de primer antuvi, fixant-se no sols en el text literal d'una afirmació, més aïtambé en l'esperit que l'informa.

No hi ha dubte que Wagner disposà que sa darrera obra no fos representada sinó a Bayreuth. Sobre açò no hi ha discussió possible. Així ho proclamà repetides voltes de paraula i per escrit. Entre 'ls molts d'aquests que podria esmentar, ne triaré un per sa capdal importància: una lletra de 28 de setembre de 1880 adreçada al seu august benefactor el rei Lluís II, negant-li, malgrat les innombrables favors que d'ell havia rebudes, el permís per a la representació de *Parcival* a Munich, desitjada pel rei. I Wagner fonamenta la seva oposició en que «no vol oferir a la frevolitat d'un public d'òpera'l sagrat assumpte de *Parcival*, obra qui porta obertament a l'escena 'ls més augustos misteris de la religió cristiana».

* Revista *Juventut*, any 1901, pag. 618 i següents.

En altres lletres a diferents amics ve a dir també que «mai deurà aquesta obra anar a raure a un teatre d'òpera, barrejant-se amb les banalitats del repertori corrent». Més ja en açò, ben mirat, hom pot trobar-hi un raig de llum per esclarir la qüestió, o com si diguessim un cap per desembullar la troca. Puix que si hi hagués possibilitat d'evitar els perills que senyala Wagner, si poguessim oferir al seu drama sagrat un teatre i uns artistes i un públic especials, o sia diferents dels de l'òpera habitual, qui en lloc de pendre-s la representació a tall de divertiment o passa-temps s'ho prenguessin amb tota seriositat i devoció, talment com requereix la mena de l'assumpte, no hi ha dubte que la cosa ja canviaria força d'aspecte. Així la qüestió està sols en cercar la faisó de fer factible la possibilitat esmentada.

Doncs encara hi ha més. El propi Wagner ens dóna 'l camí, car d'una manera ben palesa obre la porta perquè *Parcival* hagués pogut sortir de Bayreuth, adhuc en vida seva, trencant així aquella prohibició absoluta de la primeria. A l'efecte, adreçant-se a l'empresari Angel Neumann, qui anava passejant la *Tetralogia* pel món i li demanava permís per fer-ho també amb *Parcival*, li diu, en lletra del 16 octubre 1881: «podria molt ben ser que, temps a venir, jo arribés a donar el meu *Parcival* no a un teatre de cort ni a un teatre de ciutat*, més solament a un TEATRE WAGNER AMBULANT». Aquestes frases del Mestre, que tradueix literals, són tot un evangeli, i no admeten argucies de cap mena. Ja tenim la clau de l'enigma, ja sabem ço que hauria fet Wagner, el cas arribat: aixecar el seu vet i permetre la representació de *Parcival* lla on aquesta oferís les mateixes garanties de Bayreuth, o sia en circumstancies excepcionals, amb segura penyora de respecte i veneració envers l'obra, tant per part dels oficials com dels assistents a l'ofici.

Que açò es molt difícil, no hi ha dubte, però no impossible. I els qui ho podien haver fet millor que ningú, són els mateixos qui ara s'exclamen veient que 'ls fuig l'obra de les mans: els propis hereus de Wagner i directors del teatre de Bayreuth. Veient que 'l terme marcat per la llei, el marge protector, s'anava escurçant, devien els depositaris de la voluntat del Mestre haver prè una iniciativa pràctica en previsió de les futures profanacions. I què han fet? No-res absolutament. Aquesta es la gran erra dels de Bayreuth, massa refiats fins a darrera hora que conseguïen la prorrogació del monopoli. Ara ja no hi són a temps, puix no manquen sinó uns quants mesos; i, si jo 'm cregués amb autoritat per fer-ho, m'adreçaria an ells per tirar-los en cara no haver posat en pràctica 'l remei tant facil, preconitzat ja pel Mestre mateix, dient-los:

«Vosaltres, els parents, els hereus, els amics íntims, i també 'ls accionistes de Bayreuth, qui tant bell negoci veniu fent, tenieu l'obligació de crear el *Teatre Wagner ambulant*, devieu

* Com si diguessim Teatre Real o Teatre Municipal, qui tenen organització completa i temporades fixes d'òpera.

acoblar tots els millors elements que heu tingut al vostre servei, fer-ne una ben curosa selecció i seguir la terra en gloriós apostolat, donant representacions model de *Parcival* en els grans centres musicals del món, per ensenyar als públics profans ço que volia l'autor, ço que deu ésser la vera representació de l'obra, amb tot el degut respecte. I no teniu perdó de no haver-ho fet, no hi ha excusa que hi valgui; car l'empresa, a més de l'èxit artístic, també tenia assegurat l'econòmic, i, adhuc en l'improbable cas que no fos així, bé podieu, per agraïment sinó per amor, sacrificar-hi una mínima part de la fortuna tant descansadament guanyada traient el suc a les obres del geni immortal, qui tants anys de misèria passà en sa llarga vida.»

Aquesta es francament la meua manera de veure la qüestió. Doncs, ço que no han sabut o volgut fer els qui 'n tenien obligació, cal que 's disposin a fer-ho en cada país els veritables amants de l'art de Ricard Wagner: vetllar per la puresa de l'obra, i fer-la respectar d'una faïso o d'una altra, amb els medis de que cadascú disposi. A hores d'ara, les turbes de Klingsor, en forma d'empresaris-industrials qui han flairat ja l'immens negoci en perspectiva, devingut tant planer amb la *réclame* de la prohibició, s'apresten, sens cap mena de respecte, a emparar-se del tresor sagrat per fer-ne la més ignominiosa de les explotacions. Doncs lla on hi hagi veritable amor a Wagner i a la seva obra més sublim, lla on hi hagi dignitat artística, on se trobin wagnerians conscients, — i no wagneristes sense solta, només perquè es moda i fa savi — cal aprestar-se també a la lluita, i declarar per endavant la guerra a sang i foc no sols amb armes destructores, més aïtambé amb materials constructors, tantost hom oviri 'l primer intent de profanació.

A nosaltres no 'ns agafarà pas de sorpresa, que per alguna cosa fa dotze anys que tenim a Barcelona una Associació Wagneriana. I força també podran servir-nos a l'objecte les planes d'aquesta REVISTA, que penso aprofitar comptant amb la benvolença dels seus llegidors, als quals endrego la meua coral salutació d'arribada.

JOAQUIM PENA

En contestació als articles que en defensa del clavicembal publicàrem en els números corresponents als mesos d'agost i setembre passats, hem rebut del nostre col·laborador i distingit amic en J. J. Nin la primera part d'un article que, per sa llarga extensió, ens priva de publicar la manca d'espai. Per altra part, com que aquesta classe de polemiques esdevenen les més de les vegades d'un to un poc mortificant per als mateixos que les sostenen, no ho podem pas permetre dintre les nostres pàgines, molt menys quan d'amics de l'ORFEO 's tracta.

Respectant, doncs, l'opinió personal del Sr. Nin, ens abstenim de portar-la de nou a les pàgines d'aquesta REVISTA, més a més quan està proxim a sortir el llibre anunciat del nostre col·laborador, la lectura del qual recomanem a tots els nostres llegidors que s'interessin per la qüestió «Clavicembal o Piano?».

El bon sentit

Per a en Frederic Lluurat.

A fàiso de paralipomena a son assaig
«Sobre l'Impressionisme».

El traductor, V. M. DE GIBERT.

No hi ha al món cap cosa més ben repartida que el bon sentit; car tot-hom creu estar-ne tant abundantament dotat, que, aquells mateixos que són de més mal acostumen en tot, no acostumen a desitjar-ne més del que tenen.

L bon sentit... aquesta vella locució, que tal vegada farà riure a alguns, assenyala, no obstant, una de les qualitats més precioses del nostre geni francès, fins goso dir del nostre geni llatí: el *Si vis me flere* d'Horaci es una frase de bon sentit amb igual dret que «El temps, missenyor, no fa res a la cosa», del nostre Molière, o «La raó del més fort...», del nostre La Fontaine.

I què es el bon sentit?

Es, senzillament, la facultat de percebre 'ls objectes amb ulls sans i clarividents, i no amb ulleres deformadores.

Es, per desgracia, an aquesta darrera operació que 's dedica sistemàticament cert nombre d'artistes dels nostres dies, animats per alguns crítics *arrivistes* i seguits per la colla mundana de la gent que vol de totes passades seguir la moda.

¿Com s'explica que en art haguem deixat que s'esgarriés el bon sentit que durant tant de temps, de Montaigne a Molière i Beaumarchais, de Rameau a Gluck i Méhul, ha sigut la salvaguarda de l'originalitat de la nostra creació francesa i l'ha sostreta, en el terreny de l'art musical, per exemple, a l'influència deleteria del *mal sentit* italià, el jou del qual patia en el segle XVIII, tota l'Europa menys la França?

Les raons d'aquest *esgarriament* són complexes i massa llargues perquè 's puguin exposar en un article; més, que la causa de semblant estat provingui de l'ordre social o hagi d'atribuir-se a l'invasió dels *melècs*, la promiscuitat dels quals tendeix a destruir l'esperit vertader del nostre país, l'efecte no es per això menys palpable en moltes materies, sobre tot en art.

Un exemple, entre altres aberracions corrents:

«Per fer una obra d'art no 's necessiten estudis previs: amb el geni ja n'hi ha prou...»

I d'això a agafar la ceba de l'*autodidactisme*, monstrositat que no ha existit en cap època, sols hi ha un petit pas.

I, no obstant, ¿veieu, en aquella llotja de la sala de concerts, a la joliva petita dama tant elegantment habillada? Estigueu segurs que no ha confiat a la seva cambrera 'l tall del seu vestit de sastre, sinó que, per a una operació tant delicada, ha anat a un establiment els talladors del qual coneixen de temps llur ofici.

Observeu, en els sillons del pati, el comerciant *dilettante* i arximilionari. Ell, no ho dubteu, haurà buscat sol·licit el seu tenedor de llibres entre 'ls comptadors degudament instruïts en els misteris del balanç i de la partida doble, i mai li passarà pel magí acceptar com a caixer el bon pagès analfabet que li recomanà 'l batlle del seu poble nadiu : an aquest el farà moço... i encara!...

Guaiteu, en els passadissos, el crític espavilat, els articles del qual són sempre *sensacionals*: ¿per ventura anirà a demanar als amables acomodadors de la sala Gaveau 'ls *tuyaux* més segurs per judicar la valua real d'una obra? No, per cert : ell consultarà, senzillament, un music versat en el seu art.

I, en això, tant la joliva dama, com el milionari, com el crític, hauran donat prova de *bon sentit*.

Més se dona 'l cas que en el concert s'executa una obra nova, privada d'interès, i fins potser de musica (en la qual s'exhibeix sense criteri 'l procediment que està de moda), i, al moment, adeu, *bon sentit*!... Com s'extasia, aquella bona gent!

«L'autor no sab una paraula de composició... però... ¡que 'n són, de curioses, aquelles series de quintes i de segones!... Es admirable!», decreta 'l crític espavilat.

— L'autor no ha après mai el seu ofici... i no hi ha en tota la simfonia un sol acord perfet. Es admirable! — exclama l'home de negocis.

— Noia, te recomano que vagis a sentir-ho, allò — mormola la petita dama. — Un compositor que no sab res... Es admirable!

I la gent va a sentir allò... i allò no té res d'admirable : no es altra cosa que una mostra del procediment de moda, sense proporcions, sense pensament, sense musica... Més, per poc que 'l compositor, en algun *interview*, hagi tractat a Beethoven de music mitjanet i a Wagner de malfactor, aleshores i d'un salt es regonegut com a geni; i tots aquells que 's guardarien bé prou de donar-li les sabates perquè hi posés mitjes soles i tacons, o un gall-dindi per rostir-lo, perquè no coneix l'ofici de sabater ni 'l de mestre coc... no dubten en acceptar-lo per llur proveïdor ordinari en l'art dels sons, art que també desconeix. Però aquell ignorant fa ús del PROCEDIMENT... i això ho substitueix tot. Oh bon sentit francès!... aon ets?

No filem prim, i esbrinem en què consisteix aquest *procediment* que té 'l do de conferir el geni... als ulls dels *snobs*.

Aquí es necessari fer un xic d'història.

En el segle XVIII Rameau tingué l'idea d'afegir discretament, en certes circumstancies, una nota a l'acord perfet, basa de tota musica; en el segle XIX, uns compositors russos, per obtenir efectes molt particulars, emplearen l'escala de tons sencers, que's pot nomenar *atonal*, ja que suprimeix tota possibilitat de modulació.

En el segle XX, Claudi Debussy i Maurici Ravel han tret partit d'aquests metodes dilatant-los, fent-ne sovint aplicacions molt enginyoses; més han tingut el tort (es precis atrevir-se a dir la veritat an aquells que un hom aprecia) d'erigir aquests procediments en principis, o almenys de deixar que's llurs muftis i els llurs ulemes els erigissin com a tals, de manera que la fórmula establerta actualment per la moda es aquesta: «Fòra de la sensació armònica i de la titil·lació dels timbres orquestrals no hi ha salvació.»

Aquesta fórmula es greu, car lluny de constituir un progrés, un pas endavant, va a caure en un retrocés del nostre art i'ns fa recular una centuria.

Examinem francament la situació.

Allò que's compositors citats (o més aviat, així ho crec, llurs profetes) tracten d'establir, es l'autonomia dels sentits amb exclusió dels sentiments, es la supremacia de la sensació sobre l'equilibri del cor i de l'intel·ligència, equilibri que, en els essers ben dotats, es l'únic cridat a produir l'obra d'art.

Aquest moviment sensualista no es ni nou ni original. Farà cosa d'uns cent anys, una paregada aberració del bon sentit intentava emmetzinar la nostra musica. Més, a l'epoca dels Rossinis i dels Donizettis, la fórmula *sensorial* (sigui-m permesa aquesta lletja paraula) era:

— Tot per a la Melodia i per medi de la Melodia!

Actualment no s'ha fet més que canviar una paraula de la fórmula, i hom exclama:

— Tot per a l'Armonia i per medi de l'Armonia!

En el fons, amdots moviments són absolutament idèntics, en quant tenen per efecte hipertrofiar un dels orgues essencials de la musica en detriment dels altres orgues, i, com a conseqüència, un estat malaltic de la producció.

Amb tot, diré que, d'aquestes dugues malalties, la segona per ordre de data (la plethora armònica) me sembla menys greu que la primera, car no hi ha cosa més efimera que la troballa i l'ús d'armonies noves si tals harmonies no prenen com a punt d'apoi els dos altres elements de l'art musical: melos i ritmica.

Un sol exemple pot servir de prova d'aquesta afirmació: el rar destí de l'acord nomenat de *septima disminuïda*, únic depositari, durant mig segle, de les expressions de tristesa, d'horror, de cataclismes físics i morals... Quin compositor gosaria emplear-lo, a hores d'ara?

Sí, l'armonia passa depressa... Perquè sigui duradora no ha de constituir un afalagament,

un tapiç de tons estranys, sinó 'l vestit del personatge vivent i actuant, que es la *melodia ritmada*. En aquest cas el vestit podrà passar de moda impunement; més el personatge humà, si està ben constituït, durarà tant com el seu planeta.

I veus-aquí com el bon sentit reprèn sos drets quan sab eliminar de l'obra d'art tota substància excessiva, no conservant més que lo que es etern : l'equilibri dels elements de bellesa.

Se segueix, doncs, que tot moviment que tendeix a rompre l'equilibri, sigui del costat melodic (com en 1820), sigui del costat armonic (com en 1910), es retrograde i nociu per al real desenrotllament de l'art.

Així, l'escala de tons constituïda per sis notes està lluny d'esser un progrés sobre la nostra escala occidental tradicional, pel fet de suprimir tota tonalitat i, per consegüent, tota modulació. Ara bé : el canvi de lloc tonal per medi de la modulació es un dels elements més preciosos de l'expressió : privar-se d'ell d'una manera sistemàtica es, doncs, un retrocés vers la monotonia barbara de les epoques llunyanes.

I, realment, les composicions basades sobre aquest mode atonal no tenen cap proporció possible, no tenen cap raó logica per durar tres minuts en lloc de tres quarts; i la sola fatiga de l'oient (potser de l'autor mateix) pot decidir an aquest a traçar la barra del compas final.

— ¡Això, — protestarà algun *bachi-bouzank* en deliri — això es un crit de guerra contra Ravel i Debussy!!

No, certament : no contra Ravel i Debussy. Aquests no tenen res que veure amb els ignorants dels quals parlava al començar aquest article. No : no contra Ravel i Debussy, però contra 'ls debussistes i ravelistes, proclamadors de dogmes falsos i propagadors d'errors greus que poden perjudicar la jove generació, massa inclinada a no veure en tota manifestació d'art altra cosa que 'l *procediment*, sense donar-se compte que l'abús del procediment ha sigut en tot temps el recurs especial dels impotents.

— Més — diran alguns — qui 'ns ensenyarà on comença l'abús?... — Precisament ens ho ensenyarà aquell *bon sentit* la desaparició del qual deplorava fa poc; aquell bon sentit, l'unic que 'ns pot fer apreciar les nocions de logica i d'equilibri sense les quals no hi ha Art.

Al cap-davall, què demana, el bon sentit? No demana més que coses ben senzilles : que 'l music jove comenci per aprendre 'l seu ofici i que no 's deixi hipnotitzar després per un procediment de moda, empleat amb fruit, es veritat, per certes naturaleses, més el qual no pot constituir per ell sol tot l'art musical.

I terminaré amb el següent adagi, que 'ls meus deixebles bé prou coneixen :

«Tots els procediments són bons, a condició que no esdevinguin mai el fi principal i no siguin considerats més que com a medis per fer *musica*.»

VINCENT D'INDY

Des de Brusseles

CONCERTS POPULARS. — El primer Concert Popular de la temporada ha sigut dirigit pel mestre francès Sechiari. Cap novetat. Tots els números del programa han sigut, però, escoltats amb el més viu interès. ¿Com no interessar-se, per altra part (amb tal que l'execució no 'n sigui descuidada), per aquesta superba *Simfonia* del vell Franck, que 'ns fou oferta una vegada més, i com no escoltar també amb goig, ara i sempre, aquest entremaliat i claríssim *scherzo* de Pau Dukas, l'*Apprenti sorcier*, que m'apareix, sempre que l'escolto, com una de les pàgines més felices i més trobades, realment, de la moderna escola francesa?

En la sessió que 'ns ocupa 'ns fou oferta també una nova execució del llarg poema simfonic *Schéhérazade*, de Rimsky-Korsakow; bella fantasmagoria de coloracions orquestrals, que desperta, des d'aquest especial punt de vista sobre tot, el més viu interès.

El solista d'aquest primer Concert Popular fou Lucien Capet. Es un violinista de molt talent.

CONCERTS YSAYE. — El primer dels set o vuit concerts que 'ns té ja anunciats aquesta important entitat musical fou consagrat a Mozart. Veus-aquí 'l programa: *Simfonia en do major (Jupiter)*, *Concerto en re menor*, per a piano, i *Requiem*. Pugno executà 'l bell *Concerto* ja esmentat amb una claredat i una gracia admirables; i l'orquestra, sota la direcció de l'Eugeni Ysaye, digué molt bé la formosa *Simfonia* mozardiana. Lo més feble del concert fou (val a dir-ho) l'execució del *Requiem*. Els chors foren cantats per la Deutscher Gesang Verein, amb altres elements *afegits*. Sentint aquest conjunt un xic improvisat, vaig evocar el dolç record del car ORFEÓ CATALÀ, que fa temps que no he sentit. I vaig pensar, a més: «— Ah! si aquí l'haguessin tingut!» Els solistes no ho feren pas del tot bé. Aïlladament, algun d'ells valia; però, aplegats, resultaren deficients. De tots els elements que contribuïren a l'execució de l'obra que ara 'ns ocupa, l'orquestra fou lo que millor anà. Però 'l tot sortí deslligat. I això malgrat el talent de l'Ysaye i la seva innegable bona voluntat. I, ara, que se 'm perdoni la franquesa.

CONCERTS FILARMONICS. — També vaig a parlar, rapidament, de la primera sessió de la temporada dels Concerts Filarmonics. Fou confiada als dos incomparables i inseparables executants Pugno i Ysaye. Una sessió de Sonates executades pels dos esmentats artistes constitueix realment un veritable *régal*.

La sessió que 'ns ocupa 's vegé concorregudíssima, i constituí, pot dir-se, una especie de petit aconeteixement. Els dos citats artistes executaren tres sonates: la *Kreutzer*, de Beethoven; una de Brahms, i aquella, sempre meravellosa, que César Franck dedicà a l'Eugeni Ysaye, precisament, i que aquest executa sovint amb una convicció, una autoritat i un caracter extraordinaris.

TEATRE DE LA MONEDA. — Entre les obres ja corrents del repertori habitual d'aquest teatre (que ve a esser, si fa o no fa, el repertori comú a tots els teatres d'òpera), s'han tornat a donar les següents obres: *Le Jongleur de Notre Dame*, *Thais*, de Massenet; *L'attaque au moulin*, de Bruneau; *Le Roi d'Is*, de Lalo, i *Fidelio*, de Beethoven. La darrera obra ha sigut dirigida, com l'any passat, pel mestre Otto Lohse.

A més de lo ja esmentat, els directors de la Moneda 'ns han ofert la nova producció de Humperdinck *Infants reis* (*Königskinder*). Fem constar, abans que tot, que ha passat aquí, a la Moneda, amb els *Infants reis*, lo que passà amb *Hänsel i Gretel*, del mateix Humperdinck: que s'hi han estrenat abans que a París. (Això sol succeir, entre parentesi, amb la majoria de les grans obres. Recordin-se certes pàgines wagnerianes, l'*Extranger*, de d'Indy, etc., etc.)

En el nou conte líric que 'ns ocupa, brillen un cop més les mateixes qualitats que ja coneixem an el creador de *Hänsel i Gretel*: poesia intensíssima, inclinació vers l'art del poble, amor fondíssim envers aquelles jolives figuretes llegendàries que tant bé 'ns dibuixà ja, musicalment, en sa anterior producció. Aquesta no desmereix pas al costat d'aquella, i l'orquestra fins sona, potser, millor. *Königskinder* representa (no pot ningú dubtar-ne) una de les pàgines més tendrament sentides i més amablement plaents d'aquests darrers anys.

L'admirable Lohse ha dirigit l'obra estrenada amb son gran talent acostumat.

A. M.

Des de Sant Petersburg

En temporada musical d'enguany l'obrí l'Orquestra Imperial donant un concert en honor de la Joventut Estudiantil. El programa estigué consagrat a les composicions del genial Beethoven.

Com a frontispici, el Sr. Paschtchenko donà una breu conferència, que fou aplaudida amb entusiasme pel jovent que omplenava la sala; entusiasme que no minvà durant l'execució del programa, magistralment dirigida pels mestres Belini i Karlich.

«Des del simfonista Beethoven fins a Brahms»: veus-aquí com anuncia, l'Orquestra Imperial, la seria de concerts que 's proposa donar.

*

Sant Petersburg es una ciutat on se sent gran predilecció pels pianistes. Per això la memoria de Rubinstein segueix perdurant-hi amb tot son esplendor.

Totes les celebritats vingueren i van venint per guanyar-se aquí llors amb que engrandir-se la corona: des de Tausig fins a Hofmann.

Tant sols Busoni no 's mostrava atret per aquesta capital: segons se diu, s'abstenia de visitar-nos per causes polítiques. No sé si serà cert o no: lo que es cert es que com artista presenta un interès extraordinari. Caracteritza sa interpretació una tècnica que ablana totes

les dificultats, i a més un encís particular que dóna a les notes perquè captivin l'ànima de l'auditori.

Difícil seria descriure l'impressió grata que son concert produí. Executà obres de Chopin, Beethoven i Liszt; i, sobre tot, aquest últim l'interpretà a meravella.

Feruccio Busoni fou vint-i-dos anys professor en el Conservatori de Moscou, i n'ha ja divuit que habita Berlin. Abans de deixar Rússia donarà alguns concerts a províncies.

*

Hofmann ha donat també una sèria de concerts brillantíssims, donant motiu a dos bandols: els uns que proclamen a Busoni, i els altres que l'aclamen a ell. Amdós artistes són dignes d'admiració, i es absurde sostenir que l'un supera l'altre.

*

Amb el nom de *Concert del comte Scheremetef* ha tingut lloc l'obertura de la tanda de concerts gratuïts organitzats per la Societat Musical-Històrica. Estigué dedicat a composicions de Mozart i Glück. Tant l'orquestra com el cor i els solistes, se mantingueren a bona altura.

Obrí la festa l'*Himne nacional rus*, a cor i orquestra, dirigint el comte Scheremetef. La seva aparició fou saludada amb una frenètica ovació. De dit concert se'n guarda grata memòria.

*

Altres brillants manifestacions musicals s'han donat amb els títols de *Concert Zilotti* i *Concert Huskritzki*.

Com cada anyada, el nostre compatriota Pau Casals ha donat aquí una sèria de concerts. Per trobar-me absent d'aquesta capital, no pogué assistir-hi.

Se m'ha comunicat que sos concerts obtingueren els èxits habituals. Ja fa una pila d'anys que en Casals visita cada temporada les principals ciutats russes, deixant-hi assaborir el fruit de son art imponent, havent alcançat ja una bona popularitat entre 'ls aïmants de la música.

F.

Octubre 1912.

.....

Des de Suïça

Música antiga en el Círcol de les Arts i de les Lletres.
William Montillet i el cor mixte de Sant Josep.

Un goig artístic dels més grans acaba d'esser ofert als aficionats de la bella música: un concert com ben pocs, malhauradament, poden comptar-se. Amb el concurs del cor mixte de Sant Josep i del seu eminent director Mr. William Montillet, ens ha procurat dit concert la sensació palpitant de reviu en son art l'expressió d'una època generalment oblidada, de penetrar fins al cor dels nostres antecessors, i de retro-

bar els accents de joia i de dolor profundes (els mateixos que constitueixen el fonament de l'art nostre actual) que han sigut i seran eternament els que donen vida perenne a tota obra mestra.

La primera part del programa comprenia obres polifòniques del Renaixement i altres de Cant gregorià. Quatre motets meravellosos : *O quam gloriosum* i *O vos omnes*, de Victoria; *In Monte Oliveti*, d'Ingegneri, i *Regina Coeli*, d'Aichinger; escrits en la forma vocal nomenada a capella.

Una missa de difunts fou presentada per la secció d'homes de la societat, alternant el cant litúrgic a l'unissó amb el chor a capella. L'interpretació es difícilíssima. Des del punt de vista dels accents i dels matisos, Mr. Montillet obtingué efectes sorprenents. En dita classe de composicions funebres s'hi troba una força expressiva extraordinària.

Aquest mateix aspecte d'un art sempre bell i eternament jove serví de basa a l'entretinguda *causerie* de Mr. Ernest Bloch, professor del Conservatori, el qual havia assumit la tasca de presentar al públic les obres de forma podem dir nova per a l'auditori allí present, car amb pesar hem de fer constar que la música aquesta no es gaire coneguda a Ginebra, on solament se practica en els cultes catòlics per la capella que dirigeix Mr. Montillet.

Els fragments que seguien contrastaren per la llur íntima joia. Foren aquests *Comunió* i *Introït* per a les Pasqües i Nadal. La diferència que hem assenyalat va ésser insensible a bona part del públic, per al qual el caràcter desconegut de les modalitats gregorianes creava un sentiment d'absoluta unitat expressiva.

La segona part del concert era consagrada als madrigals i al gènere profà. El chor de Sant Josep va interpretar una sèrie d'obres de la col·lecció Gevaert (*Le Temps passé*, *Ronde de village*, *Gentils galants de France*, *Chanson militaire*, etc.), que van mostrar-nos la varietat de colors, lo pintoresc, a que 'ls mestres de la polifonia vocal saberen arribar. Sentírem, a més, una *Pavana* de Joan Tabourot (la pavana va ésser cantada abans que fos instrumentada) i altres peces, que obtingueren igualment un èxit dels més grans. Totes aquestes obres foren interpretades d'una manera notabilíssima.

Mr. Montillet, que ha dedicat totes ses preferències a l'estudi de la música antiga, tant litúrgica com profana, era sens dubte 'l més indicat per a la direcció d'aquesta manifestació d'art : per lo mateix va rendir Mr. Bloch an aquell gran músic un homenatge que 'l nombrós públic allí present va fer-se seu de tot cor. No s'improvisen pas en un dia 'ls bons choristes, ni s'adapta tant fàcilment un art que ha hagut quasi de refer-se. Les admirables execucions que hem sentit, i que deixaran un record inoblidable, s'obtenen només amb llargs anys d'estudis, acompanyats d'una gran abnegació i una gran modestia.

LLUÏSA BOSCH I PAGÈS

Ginebra, desembre de 1912.

Cronica del III Congrés Nacional de Musica Sagrada,

celebrat a Barcelona durant els dies 21 a 25 de novembre de 1912.

ESPLENDIDA i bella manifestació artistico-cultural ha sigut per a Barcelona la celebració d'aquest III Congrés, l'èxit del qual ha sobrepassat força troç de lo que tots esperavem: no pas per falta d'entusiasme, que aquest ja 'l sentiem tots, sinó perquè, a pesar de saber que 'ls nostres millors elements musicals i els nostres homes més eminents hi intervindrien, ha traspassat els límits de lo que l'optimisme més fort podia fer suposar. I es que, a la nostra terra, les coses ens les prenem (aquest es el secret) amb un entusiasme i una abnegació quasi heroica, que, al final, dona per resultat l'esclat d'una pila de factors amb els quals no 's comptava, perquè són producte inconscient de l'heroïsme de que hem parlat, fill, malgrat tot, de l'ideal que en cadascú de nosaltres nia, el qual, esdevingut col·lectiu en una manifestació cultural com la suara celebrada, adquireix les proporcions d'una mena de nova creuada, que ardida's llença a la conquesta d'un nou troç de terra per convertir-lo a la nova doctrina, que en aquest moment, a Catalunya, es la de la Civilitat, la de la Santa Perfecció.

No es d'estranyar, doncs, que d'aquest Congrés algú n'hagi dit *el Congrés dels catalans*, malgrat ésser de tot Espanya: realment, ho ha sigut. I ho ha sigut per aqueixa doble força espiritual que hi hem aportat els congressistes catalans. D'aquí 'l segell característic que ha tingut el Congrés; d'aquí 'l triomf esplendent de les nostres institucions musicals i dels nostres artistes i homes savis; d'aquí l'èxit de la disciplina dels socis de les nostres societats piadoses; d'aquí la magna demostració de civilitat davant d'Espanya (que, en el cas de la festa religiosa de la Catedral, vol dir ésser humils, disciplinats, artistes, catòlics i, en fi, *gregorians*) donada 'l darrer dia per aquell miler de cantors de la missa *Fons Bonitatis*, que realitzaren el miracle de la Simplicitat simbolitzada per l'austera i gràcil figura d'aquell home-infant que es el P. Suñol.

I tot això té un valor altament significatiu per a nosaltres, car, a més d'ésser una manifestació de la nostra vitalitat, significa que, de persistir en la nostra gent aquesta abnegació, de posar en les coses que realitzem aquest heroïsme suara manifestat i, lo que es més que tot això, la disciplina col·lectiva de que hem parlat, no sols aconseguirem, sense trigar gaire, lo que en les Conclusions del Congrés hi ha consignat (d'una importància excepcional, més ben dit, d'una necessitat ineludible per al culte), sinó que obtindrem per a la nostra Catalunya la considerable força de sa total elevació espiritual.

Persistim-hi, doncs, tots, en aquesta actitud, que podriem qualificar de *gregoriana*; que, així,

a més de donar nous dies de glòria a la nostra patria, podrà dir-se novament, de totes les coses que s' realitzin a Catalunya, que són dels catalans.

Per tercera vegada s' reuniren, durant els dies 21 a 25 de novembre, els prohoms de l'Església i els més ardits campions de la renovació gregoriana, i tots els en ella interessats, per continuar, d'acord amb les savies lleis dictades per Pius X, l'acció empresa en pro de la renaixença de l'art musical verament religiós. La ciutat escollida per a la tercera reunió d'aqueixa magna Assamblea, fou, com se sab, la nostra ciutat, la qual li féu una digna acollida, interessant-se en ella i prenent-hi una part ben important. Homes de tots estaments vinguts d'arreu d'Espanya, i alguns de fóra d'ella, moguts per un mateix ideal, trobaren a la ciutat comtal nous i carinyosos amics, i ambient ben propici a llurs iniciatives, i en el Palau de la Musica Catalana la llar pairal on s'aixoplugaren per dirimir les altes qüestions que movien aquella gran família, reunida principalment per a la defensa del comú patrimoni espiritual que l'Església s'ls ha confiat.

SESSIÓ INAUGURAL

La primera reunió d'aqueixa Assamblea, doncs, forçosament tenia de revestir una solemnitat inusitada. I així succeí. La sala del Palau donava goig de veure 'l matí del dia 21, plena de gom a gom de congressistes, en llur majoria sacerdots, que, a l'apareixer la comitiva a la sala, respectuosament s'alçaren, saludant-la amb un llarg aplaudiment, mentre 'ls orgues feien sentir llurs veus majestuosos.

Formaven el seguici, a més de les autoritats barcelonines, representades pels senyors Governador, Alcalde, President i Fiscal de l'Audiència, Delegat d'Hisenda, i representant de la Diputació, Sr. Cabot i Rovira, els eminentíssims senyors Cardenals de Valladolid i Sevilla, els il·lustres senyors Arquebisbes de Valencia i Bostra, els Bisbes de Barcelona, Astorga, Solsona i Girona, el reverendíssim P. Abad de Montserrat i l'il·lustre senyor Vicari Capítular de Tarragona; els quals ocuparen, a l'hemicicle, la presidència d'honor. En aquesta, a més del diputat provincial Sr. Marfà, representant de la Diputació, i del regidor Sr. Pardo, hi figuraven els il·lustres delegats estrangers Srs. Abel Gabert, delegat especial de l'Universitat catòlica de Washington; monsenyor Casimiri, delegat de l'Escola Superior de Musica de Roma, portador de l'autograf dedicat pel SS. Pius X als congressistes; H. Rostagno, de la revista *Santa Cecilia*, de Turin; i altres, representants de les corporacions, associacions i centres culturals de la nostra ciutat.

Els prelats i les autoritats ocuparen la presidència d'honor, que era a la dréa de l'hemicicle, ocupant la presidència efectiva la Junta Organitzadora del Congrés, presidida pel Canonge magistral Dr. Mas.

Una vegada constituïda la presidència, la Schola Cantorum del Seminari, alternant amb la Schola Puerorum del mateix, cantà 'l *Veni Creator* sota la direcció del P. Gregori M.ª Suñol, de Montserrat, acompanyant a l'orgue 'l mestre Sr. Antoni Pérez.

Oferats els aplaudiments amb que fou premiada l'execució de l'esmentat motet gregorià, se llegí 'l següent autograf de Sa Santedat, dirigit als congressistes: «Als aimats fills que en el mes de novembre de l'any que s'acaba 's reuniran a Barcelona per fomentar els estudis de musica sagrada, i principalment an aquells que treballen en preparar dit Congrés, otorguem, amb grandíssim afecte, compenyora dels dons celestials i testimoni de nostra benvolença, la Benedicció Apostòlica. — Donat en el Palau Vaticà 'l dia 19 d'octubre de 1912. — Pius P. P. X.»

El document fou escoltat de peu dret pel public, i acollit amb una ovació.

També 's llegiren una carta del senyor Cardenal Merry de Val al senyor Bisbe de Barcelona, i la contestació d'aquest, d'homenatge al Papa, dirigida al Cardenal secretari.

A causa de no haver pogut assistir al Congrés el senyor Bisbe de Ciudad Real, el qual tenia de fer el discurs d'obertura, s'encarregà del mateix el de Barcelona, Dr. Laguarda, qui féu una formosa i eloqüent lloança a la musica sagrada.

El Dr. Laguarda féu l'història dels Congressos de musica religiosa fins ara celebrats; i, al parlar del III i de la ciutat on se celebrava, parlà de l'ORFEO CATALÀ i del Palau de la Musica Catalana en afectuoses i altes alabances. Digué, de la musica religiosa, que es la manera exterior d'adoració a la divinitat, sentant que es producte de l'emoció. Féu l'història de la musica sagrada, paral·lela a la de l'Església, i acabà recordant lo que 'ls més grans homes dels darrers segles n'han dit, enaltint, a més, la missió que s'ha imposat el Sant Pare restaurant-la, a la qual restauració, digué, tenia grans esperances que 'l Congrés que s'inaugurava contribuiria força.

El discurs del Dr. Laguarda, del qual donem una pobre idea, fou força celebrat en son curs, i llargament aplaudit al final.

A continuació parlà Monsenyor Casimiri, portador de l'autograf de S. S. i representant de la Associació Ceciliania d'Itàlia i de l'Escola Superior de Musica de Roma. El jove mestre italià trameté de paraula les afectuoses salutacions del Sant Pare, recordant després lo que Espanya aporta, junt amb Italia, als tresors artístics dels millors segles. Féu després un elogi calorós dels que a Espanya treballen per restaurar les obres dels grans compositors religiosos, principalment de Victoria, Guerrero i Morales; alabà 'l progrés musical que ha tingut ocasió d'observar a Espanya; beneint, a l'acabar, l'amistat i confraternitat existent entre 'ls musics espanyols i els italians.

Terminà la sessió llegint-se les adhesions enviades al Congrés i amb l'execució del motet a sis veus, de Victoria, *Tu es Petrus*, a carec de preuats elements de totes les capelles de musica de Barcelona, dirigits pel mestre Rndé. Josep Masvidal.

La llista d'adhesions fins llavors rebuda es la següent: dels Rvdms. Bisbes de Victoria, Barbastro, Canarias, Lleida, Jaca, Zamora, Toledo, Ciudad Rodrigo, Perpinyà, Almeria, Tenerife, Cádiz, Pamplona, Córdoba, Calahorra, Salamanca i Murcia, i del Vicari capítular d'Iviça; dels Emms. Arquebisbes de Granada i Saragoça; dels Cabildes catedrals de Toledo, Urgell, Terol, Cádiz, Girona, Iviça, Solsona, Zamora, Sevilla, Salamanca, Burgos, Murcia i Astorga; del molt Rndé. P. A. Mocquereau, del monestir de Solesmes, i de la Comissió Pontificia de l'Edició Vaticana; de l'Universitat Catòlica

de Washington, representada per son professor de musica Sr. Abel Gabert; de l'Associació Ceciliàna i Escola Superior de Musica, de Roma, representada pel mestre Rafel Casimiri; i de la revista *Santa Cecilia*, de Turin, i la casa Capra, representades per D. Hipolit Rostagno.

Vist l'exit i la solemnitat d'aqueixa sessió, era d'esperar, per als actes successius, uns no menys grans solemnitat i interès, car ells constituïen el fort del Congrés, principalment les sessions privades, que, lo mateix que les conferencies, se vegeren notablement concorregudes.

SESSIONS PRIVADES

Celebrades aquestes a la sala d'assaigs de l'ORFEÓ, fou tal la concorrencia, i tant interessants i nodrits els debats, que fou incapaç el local per contenir tots els congressistes que volien assistir-hi, i interromputs aquests, en llurs discussions, per poder donar lloc a la celebració de les conferencies que cada dia del Congrés, a la tarda, se donaven a la sala d'audicions.

Veritablement, feia goig de veure aquell gran nombre de sacerdots i seglars i dames interessant-se i intervenint en les discussions dels temes: els uns exposant lo ja fet en pro de la musica sagrada, en llurs respectives localitats, i els altres dient lo que 's té de fer encara; aquests ampliant o corregint les conclusions, i aquells il·lustrant els ponents de les seccions amb interessantíssims detalls i observacions respecte de la propagació i renaixença de la musica verament religiosa. I tots entusiastes, fervorosos, ardis, lluitant per l'ideal comú que 'ls uní durant alguns dies a la nostra ciutat: els uns vinguts de les terres altes i dels llogarets, portant l'exemple eloqüent del feliç camí que en les gents senzilles fa l'instauració de la nova i bella musica per la qual treballen; els altres traslladats de les grans ciutats d'Espanya a la gran urbs catalana, donant la nota optimista que la llavor ja comença a fructificar, malgrat les males herbes. I cada nova sessió era un nou pas vers la perfecció, un nou avenç cap a la florida definitiva de la sana llavor que cada Congrés va escampant arreu d'Espanya, seguint les ordres i consells del gran Sembrador de Roma.

Si bé eren interessants per un igual tots els temes que en les sessions privades se discutiren i aprovaren (els quals, en les *Conclusions* que en lloc apart publiquem, podran veure 'ls nostres lectors) dos n'hi havia, no obstant, a la Secció tercera, referents a la propaganda i organització de la musica sagrada, que revestiren viu interès i promogueren llarga discussió. L'un, que 's referia a la fundació de l'Associació Ceciliàna Espanyola (després d'una admirable descripció del seu organisme i funcionament en altres països, com Alemanya i Italia, i de la conveniència d'instaurar-la a casa nostra), emès pel P. Otaño, fou aprovat amb gran entusiasme per part dels congressistes, que amb ell havien aconseguit un gran avenç en llur finalitat.

La Junta d'aquest organisme de propaganda quedà constituïda en la forma següent: president, Mn. Ripollés, mestre de capella de la Catedral de Valencia; vice-presidents, els mestres Pedrell, de Barcelona, i Valdés, de Vitoria.

L'altre tema, que era el de la creació a Barcelona d'una Escola Superior de Musica Sagrada, costà bon xic més d'aprovar-lo. I no pas perquè a la majoria dels congressistes no 'ls complagués la

proposició, sinó per haver-se tret a relleu, en el debat, certs recels i convencions que's referien a la nostra ciutat, que era l'escollida per fundar-hi la referida Escola Superior per entendre la Ponència que Barcelona era la ciutat d'Espanya on hi havia l'ambient més propici per fundar-la i els homes més a propòsit per organitzar-la i dirigir-la. No obstant això, que donà lloc a discussions i animats comentaris, el criteri de la Ponència prevalgué, i s'acordà, en conseqüència, la creació a Barcelona de la primera Escola Superior de Música Sagrada; afegint-se, però, a les *Conclusions*, per compaginar tots els criteris, la partícula *y donde hubiere elementos para ello*.

CONFERENCIES

Alternant amb les sessions privades, se donaren, en la gran sala d'audicions, cada un dels dies del Congrés, a la tarda, les cinc conferències anunciades, que, tant pels temes tractats com per les personalitats i elements cooperadors que les donaven, constituïren cinc solemnitats, cinc actes culturals artístics, dels quals, tots els que tingueren la sort d'assistir-hi, de segur que conservaran llarg record.

Inaugurà la tanda, el dia 21, el Rndc. P. Nemesi Otaño, S. J., de la revista *Musica Sacro-Hispana*, de Bilbao, desenrotllant el tema *Musica Liturgica moderna*.

El P. Otaño començà definint lo que es musica sagrada i què es la liturgia. Precisà l'loc de la musica a l'església, que està per sobre de totes les demés arts. Demostrà que a l'Església pertoca legislar sobres la seva musica; que té de tenir aquesta les mateixes qualitats que la liturgia; i féu memoria d'alguns punts del *Motu proprio* del Papa actual.

Recomanà an els autors de musica religiosa que s'inspirin en el cant gregorià. Per donar-ne una mostra cantà l'Orfeó Catalunya l'*Ave Regina Coelorum*, del mestre Pedrell; i ho cantà ben magistralment, sentint molts aplaudiments.

Seguí el disertant dient què es polifonia. Es una de les més grans expressions no sols de la fe, sinó de la caritat: es la musica de la meditació.

Féu veure com els polifonistes prenen les melòdies de les gregorianes.

Cantà l'Orfeó, per fer exemple, el *Cristus factus est*, del mestre Goicochea.

Féu l'història dels misereres, dient que primerament no eren més que pregaries humils i s'han convertit en un crit dramàtic profà que no escau a la musica de penitència. Hi ha excepcions, no obstant.

L'Orfeó executà, com a prova, el *Miserere* de Goicochea.

El Papa, seguí el conferenciant, demana que les composicions religioses modernes no continuïn res de profà. Han d'esser una mena de musica completament original: no pot ser que les fonts d'aquesta musica siguin les mateixes que les de la demés. Féu observar, però, que no s'ha de caure en la monotonia.

Tornà a cantar l'Orfeó, donant-nos l'*Anima Cristi*, de Valdés, obra plena d'unció.

Justificà el P. Otaño que ha d'esser seriosa la musica religiosa, i va fer cantar l'*In medio Ecclesiae*, d'en Sancho Marraco.

Donà a continuació unes regles que, segons creu, han d'observar els compositors catòlics; i, com a model, cantà l'Orfeó l'*Ave Verum* del mestre Mas i Serracant.

Per finalitzar, diu que la música religiosa ha d'ésser moderna, amb el model de la del segle XVI, i s'cantà l'*Santa Maria* d'en J. B. Lambert.

Totes les composicions apuntades foren fortament aplaudides, així com la del P. Otaño, que, com la seva conferència, fou justament encomiada.

Totes foren molt agradoses al públic, havent de sortir els autors, que eren a la sala, a rebre els aplaudiments; però en justícia hem de consignar que les que feren més impressió al públic intel·ligent foren el *Miserere* de Goicochea i el *Santa Maria* d'en Lambert, per la seva grandesa de concepció; essent digne de notar l'*In medio Ecclesiae*, d'en Sancho Marraco, per la seva valentia, i l'*Ave Verum* d'en Mas i Serracant, plena de dolcesa i elegantíssima de factura.

Seguí, l'endemà, a la conferència del P. Otaño, la formosíssima *El Canto gregorià*, del Rnd. P. Suñol, de Montserrat, l'il·lustre gregorianista, que tingué la virtut de commoure sincerament els concorrents per la bellesa literària del seu treball, la dolçura del seu dir (tot simplicitat, tot puresa) i els corpredors exemples gregorians escollits, admirablement cantats per l'Orfeó Catalunya, de Cassà de la Selva. Vegin, a continuació, els lectors, l'extracte que n'insertem, que sols donarà una minúscula idea de lo que es aquest treball, ple d'unció, que, per sa forma simple i fons majestuós, pot qualificar-se de gregorià:

Començà l'P. Suñol dient que la regeneració de la música religiosa té de venir del cant gregorià.

Demostrà que el cant gregorià es sant: pel seu origen, pel text que acompanya, i a més per la seva forma, car s'acomoda a la lletra, puríssima sempre i devota, conforme als accents d'amor diví i no d'amor humà.

L'Orfeó cantà seguidament l'*Ave Maria* dels temps d'or del cant gregorià, dirigit pel mestre García i acompanyat a l'orgue pel mestre Pérez.

Digué que, si bé es veritat que es bo que les arts acompanyin la litúrgia, també es bo que aquesta doni les seves condicions.

Tractà de la senzillesa, sinceritat i espontaneïtat característica de tot art, i més de la música.

L'Orfeó cantà, com exemple, el *Quasi modo*.

Seguidament el *Lutum fecit*, que representa la relació del cec que curà Jesucrist amb terra i saliva, i que expressà la música d'una manera eloqüent, sense afectació, com fou la relació del cec; i l'*Al·leluia*, *Magnus Dominus*, com expressió de la veritable alegria musical.

Tractà dels personatges dintre el cant gregorià, cada un dels quals té el seu caràcter, un tema cadascú. Per exemple l'Orfeó cantà l'*Fili quid fecisti*.

Mostrà després al públic la forma popular del cant gregorià en contraposició a la forma savia dels anteriors exemples.

Se cantà un *Gloria* del segle XI, ple de frescura, alegria i gràcia, i l'antifona *Ocurrunt turbae*, que fou repetida a instàncies del públic.

Ens parlà de l'influència de les tonalitats gregorianes en les produccions modernes, i per donar-ne un exemple féu cantar a l'Orfeó el *Christus resurgens*, d'una expressió grandíssima.

Tractà del ritme riquíssim, de sabor mig-eval, ritme molt variat, del qual digué que es l'expressió més espontània de la lletra.

Cantaren, com exemple, el *Videns Dominus Justus ut palma florebit, Ad te levavi animam meam, Anima nostra, Vox in Rama audita est*, que fou repetida, i *Popule meus*.

Per distingir la diferencia d'estils féu cantar l'*In paradisum*.

Passant a una altra part del discurs, digué que la música litúrgica, ha d'ésser universal: en el cant, es l'Església que canta, Església composta dels passats i dels presents i dels de totes les nacions; i demostrà que es universal pels fets, car se'n troben manuscrits dels autors de totes les nacions.

Ubi caritas et amor, Deus ibi est (Ahont hi ha caritat i amor, alla es Déu): amb aquest himne, cantat per l'Orfeó de Cassà de la Selva, acabà la sessió, memorable de veres, tant per lo que en sí es l'estudi del cant gregorià, que 'ns féu conèixer el savi P. Suñol, com per l'elevació dels conceptes, claredat i simplicitat de forma.

Del mestre Vicenç M.ª de Gibert, que tractà el tema *Musica Organica*, i del director de l'ORFEÓ CATALÀ, Lluís Millet, que parlà d'*El Cant popular religiós*, foren les dugues conferències següents, que 's donaren, l'una darrera l'altra, l'endemà, dia 23, a la tarda.

Tractant-se de dos estimadíssims amics i companys nostres, deixarem de parlar-ne. No obstant, els nostres lectors tindran ocasió d'apreciar en lo que val la conferència del mestre Gibert (que per cert fou unanimitat aplaudida i celebrada), car ens honorem publicant-la en aquestes mateixes planes, traduïda de l'original castellà. Lo que sí volem fer constar, per mereixe-ho força, es la valuosa cooperació que en el notable organista Sr. Daniel trobà el Sr. Gibert, puix l'interpretació, sota els seus dits, dels interessants exemples triats, fou ben notable.

Respecte de la conferència del mestre Millet, sols direm, després de lo molt que ja s'ha dit i comentat de ses qualitats, que fou pronunciada per l'autor en sa llengua pròpia, i que, sense trigar (car ja s'està imprimint), tindrem l'honor d'oferir-la en fascicle apart, i curada edició amb tots els exemples musicals transcrits al final, a tots els subscriptors de la nostra REVISTA, els quals d'aquesta manera posseiran un dels treballs literario-musicals més exquisits i notables eixits de la ploma del nostre estimat mestre Millet. Cal consignar també, per tractar-se de la crònica del Congrés, on han de figurar tots els detalls, que els exemples musicals de la conferència del Sr. Millet foren interpretats per alguns elements de l'ORFEÓ CATALÀ sota la direcció del mestre Francesc Pujol, pel mestre Romeu, que desempenyà la part d'orgue, i per la Srta. Fornells i el Sr. Bosch, que tingueren a llur carrec dos fragments a solo.

Fou, la darrera conferència del cicle de cinc anunciat, confiada a l'il·lustre mestre Pedrell, i, tractant-se de tant assenyalada personalitat, ja no cal dir que fou tota ella plena d'erudició i d'aquell notable esperit crític que tant alta ha posat la figura de l'eminent compositor català.

A causa del recent dol que sofreix el mestre Pedrell per la mort de la seva filla, el treball fou

llegit pel Rndc. P. Otaño, essent el tema en ell tractat *Musica polifonica*. Ne donarem tant sols una petita idea pel següent resum:

Diu que quan, amb alguns altres entusiastes amics, posava 'ls fonaments de la reforma de la musica religiosa fundant un *Butlletí*, no podia somniar que se celebressin més tard tres solemnes i beneficiosos congressos per al mateix objecte.

Tots els grans musics, diu, han passat per la polifonia, filla del cant gregorià. Cita, per demostrar sa afirmació, el testimoni que ofereixen Bach, Wagner, Gounod, Massenet, etc.

El moviment de reacció, que començà amb Sant Felip Neri, ha donat les grans obres d'aquells insuperables polifonistes Guerrero i Morales. Féu a continuació un acabat estudi de l'estat de l'art musical a l'epoca de Palestrina.

Explica després lo que es la polifonia, dient que Wagner l'usa repetidament. La polifonia del segle XVI, lo mateix que l'art gregorià, més que musica religiosa, es musica liturgica, puix s'adapta perfectament al culte.

Les generacions que 'l succeïren nomenaren *barbres* i *gotics* aquells genis que van crear tant formoses obres de l'art religiós cristià, fins que avui tornem an aquesta musica veritat, de sentiment cristià. Fa un elogi a Guerrero, al gran cantor de Maria del segle XVI, del qual la secció de nois de l'ORFEO CATALÀ, dirigida pel mestre Millet, cantà 'l motet *Trahe me*.

Parla també del gran compositor italià Palestrina, dient que estava enamorat de l'austeritat que correspon al nom i a la professió de cristià, citant com exemple la seva formosa *Ave Maria*.

Després estudia 'l mestre Pedrell, en son lluminós treball, la grandiosa figura del compositor espanyol Tomas L. de Victoria, del qual alguns elements de l'ORFEO CATALÀ interpretaren el motet *Vere Languores*. Tracta, després, de la comparació que pot fer-se entre Victoria i Palestrina; comparació que, diu, l'honor de la patria reclama.

Fa a continuació un bell elogi de Victoria, demostrant que es inconfondible amb tots els demés compositors de la seva epoca, comprenent-hi Palestrina. Diu que en aquells temps se discutia ja l'art musical de cada país; puix, com afirma un biograf de Palestrina, les obres de Victoria eren igualment criticades pels cantors flamencs i italians, alguns dels quals deien, d'aquelles, que tenien *sang mora*.

Segueix afirmant que Victoria, si hagués viscut en nostre temps, hauria sigut un Wagner, mentre que Palestrina poc hauria guanyat amb el canvi d'epoca.

Fa un complet estudi de les caracteristiques de Victoria i de Palestrina, demostrant la gran superioritat del gran mestre espanyol sobre 'l compositor italià, dient que, si 'l treball d'aquest pot comparar-se amb el cant dels aucells, aquell es l'àliga que s'enfila a les cimes de l'art.

A més dels exemples citats, els elements de l'ORFEO CATALÀ interpretaren, dirigits pel mestre Millet, el responsori *Tenebrae facta sunt*, de Victoria, que fou repetit; i l'*Ave Maria* de Josquin de Pres, nomenat pel conferenciant el mestre de la segona escola holandesa.

Terminada la lectura de la conferencia, el P. Otaño, en afectuoses paraules d'admiració, fa un xardorós elogi del mestre Pedrell, el magnífic estudi del qual sôbres la musica polifonica fou llargament aplaudit pel nombrosíssim public que avidament l'escoltà.

FESTA DE SANTA CECILIA

La celebració de la festa dels musics, el Congrés volgué festejar-la solemnement, i a tal objecte celebrà una funció religiosa a l'església del Sagrat Cor, dels PP. Jesuïtes. Fou el celebrant del solemniàl ofici el president del Congrés, Dr. Mas, Canonge magistral; anant la part musical de la festa a carrec de les capelles de musica de Barcelona i del distingit organista de la parroquia de Sant Josep, Mn. J. Colomer, el qual executà d'una manera exquisida un choral de Bach.

El mestre Mas i Serracant, director del conjunt choral, meresqué unànims alabances per l'interpretació magnífica que sabé donar a la missa de Victoria *O quam gloriosum*; tasca doblement meritòria tenint en compte que 'ls elements executants procedien de diversos punts. Uns i altre feren honor a la nostra ciutat i a Victoria.

El sermó, que fou una bella glosa literària de l'antifona *Cantantibus organis*, estigué a carrec del P. Nemesi Otaño.

CONCERT DE L'ORFEÓ CATALÀ

Poques vegades, creiem, despertarà més interès que aquesta un concert de la nostra institució. Diem poques vegades perquè no es façil que a Barcelona s'hi tornin a reunir, en un moment dat, tant gran nombre de musics que no havien sentit l'ORFEÓ. L'ocasió, doncs, era propícia per satisfer-se l'interès, i ensems per lluir el chor ses condicions en els diversos genres que conrea. I així fou, car el Palau de la Musica Catalana 's vegé, la nit del 22 de novembre, ple de gom a gom de congressistes forasters, an els quals l'ORFEÓ CATALÀ oferí, en atenció a llur condició, un variat programa, on figuraven tots els genres chorals que integren son repertori.

Veus-aquí 'l programa:

Primera part : *El Cant de la senyera*, d'en Millet; *Cançó de Nadal* (popular), d'en Romeu; *Sota de l'olm* (cançó popular), d'en Morera; *Cançó de breçol* (popular), d'en Sancho Marraco; *Els Vaillets*, d'en Martínez Imbert; *L'Hereu Riera* (dança popular), d'en Cumellas-Ribó; *La Mort de l'escolà*, d'en Nicolau.

Segona part : *Canteu al Senyor un cantic nou* (*Singet dem Herrn ein neues Lied*), motet n.º 1, a vuit veus en dos chors, de J. S. Bach.

Tercera part : *Don Joan i don Ramon* (romang popular mallorquí), d'en Pedrell; *Himne a Santa Cecilia* (adhesió a l'homenatge al mestre Pedrell), d'en Romeu; *Ave Maria*, solo, chor i acompanyament d'orgue, d'en Morera; *Divendres Sant*, d'en Nicolau; *Al·leluia d'El Messies*, de Haendel.

Es en va dir que l'exit més espontani coronà la tasca de l'ORFEÓ CATALÀ : les obres executades són prou formoses i conegudes (excepte dugues) per suposar-ho, com també de suposar es que la nostra institució, tractant-se d'un public quasi en absolut de professionals, féu un *tour de force*, per deixar ben sentat, una vegada més, el seu bon nom i el de la nostra musica. Per tant, deixarem de detallar, i anirem a parlar amb més deteniment de les dugues obres que figuraven en el programa.

ma amb l'acotació 1.ª audició. Eren aquestes el motet n.º 1, de Bach, *Canteu al Senyor un cantic nou*, a vuit veus en dos chors, i l'*Himne a Santa Cecília*, del mestre Mn. Lluís Romeu, de Vich.

Es la característica d'aquest motet de Bach l'alegria. L'idea que informa el text que la musica comenta es la de lloar el Senyor en agraïment dels dons que al crear-nos ens ha ofert. I Bach, agafant l'essencia de l'idea, tradueix apoteosicament en musica un dels dons més preuats que els homes hem rebut del nostre Déu: l'alegria.

Comença l'obra amb una introducció majestuosa, on, d'una manera dolçament imperiosa, se prega que el món lloï son Senyor: «Canta, canta, canta al Senyor un cantic nou», repeteix Bach, al començar, amb uns acords fermes i decidits, imperiosos... I els fills de Sió s'alegren i canten i glorifiquen el llur Déu joiosament, amb alegria sana, amb joia rutilant: tant, que, mercès a l'art incomparable del gran Joan Sebastià, sembla que en aquelles notes que fan els cantors hi hagi tot el goig d'aquell *tot-hom* a qui el text invita a cantar i a celebrar el sant nom de Déu.

Segueix an aquest primer número dels chors I i II un *choral* (chor I) on l'alegria rutilant d'abans ha esdevingut benestar i placiditat: la serenitat cristiana ha vingut a posar fre al goig sortit de mare, i recorda als fills de Sió que Déu es llur auxili, car sense ell es feble l'home, es flor que's marceix, es fulla escampada que el vent s'emporta, es pecador, es mortal. Bach es home també, i, veient sa feblesa, vol l'auxili del seu Déu, i per això la seva musica aquí's transforma en un prec, en una invocació a la bondat divina, que dolçament, humilment, li demana que l'auxiliï i l'aconorti quan la mort s'atansi al pecador. Aquest número es d'una delicadesa infinida, cor-prenedora...

El final es novament el goig del Món davant l'obra divina. El creient i artista, després d'aquell prec, no se sent abandonat; i, com que es home, torna a la joia i canta, i amb ell fa cantar altra vegada tota la creació, que el text reclama en lloança a la Majestat divina...

L'obra, de les més extenses de Bach, tant per aquesta circumstancia com per la tessitura i complicació polifonica de l'escriptura, es d'una dificultat extraordinaria, que l'ORFEO, sota la direcció del mestre Millet, sabé vencer admirablement.

Altra volta Mn. Romeu ens oferí en aquest concert el fruit de la seva inspiració, sempre felig. El seu *Himne a Santa Cecília* es una nova pagina que l'acredita d'habil compositor i de sincer artista.

L'entrada del chor, de forma majestuosa, an el qual l'orgue acompanya, es de gran bellesa, produint bonic efecte el contrast que estableix amb l'episodi unissonant intermig, d'una delicadesa cor-prenedora.

Respecte de les demés obres del programa, esmentarem l'exit assenyalat que aconseguí *D. Joan i D. Ramon*, del mestre Pedrell, i *Divendres Sant*, del mestre Nicolau, la bellesa i savia composició de les quals fou força admirada i aplaudida per aquell intel·ligent public; que's repetiren algunes cançons populars; i que l'*Al·leluia* de Haendel, que cloïa el programa (la part d'orgue del qual anà a carrec del mestre Josep M.ª Comella), fou ovacionat, i amb ell el mestre Millet i els seus cantaires.

MISSA GREGORIANA A LA CATEDRAL

Fou una festa d'una magnificència impossible d'oblidar. La nostra superba Seu, el diumenge dia 24, fou comblerta de fidels i cantors com no gaire sovint se veu, lluint, a més, en la nau, les mil·lors gales pròpies d'aquestes solemnitats.

La gentada, afanyosa d'oïr la missa gregoriana *Fons Bonitatis*, que tenia d'esser cantada per un conjunt de més de mil veus, procedents de les nostres societats piadoses i d'alguns orfeons, com el Catalunya, de Cassà de la Selva, el Montserrat, el Gracienc, el CATALÀ, i altres, ho ompli tot (chor, galeries i absis), produint meravellós efecte 'l cop de vista que al començar presentava la Catedral.

En el presbiteri, a més dels prelats assistents al Congrés, s'hi asseguraren l'arcalde, Sr. Sostres, alguns regidors i altres autoritats barcelonines.

Després de la *Tertia*, que cantà 'l Cabilde junt amb la Schola Cantorum del Seminari, començà 'l solemne Ofici de pontifical que celebrà l'arquebisbe de Sevilla.

La secció de nens de l'ORFEÓ CATALÀ i l'Escolania de la Mercè, formant la Schola Puerorum, baix la direcció del mestre Millet, des del chor superior inicià 'ls *Kiries*, alternant després la massa popular, dirigida pel Rndc. P. Suñol i acompanyada a l'orgue pel mestre Joan B. Lambert, el qual executà, a més, un *tiento* de Cabezon.

L'efecte dels cants gregorians sota les voltes de la Catedral fou imponderable.

Terminat l'Evangeli, pujà al pulpít el Canonge magistral Dr. Mas, que, a causa d'un greu contratemps que 'l privà d'assistir a l'acte, suplí al senyor Bisbe de la Seu. Elegí 'l Dr. Mas, per a son sermó, les paraules del psalm XLVI «Canteu al Senyor; canteu-li del mode degut...», essent molt elogiada la seva disertació.

Al'acabar l'Ofici, tota la massa choral a l'unissó cantà un formós *Al·leluia* del segle XI, d'una simplicitat i una dolcesa cor-pnedores.

En resum : la festa gregoriana de la Seu fou un veritable aconeteixement religiós-musical.

SESSIÓ DE CLAUSURA

Aquesta tingué lloc el mateix dia 24, a la tarda, després de la conferència del mestre Pedrell. Començà llegint-se un telegrama del Cardenal Merry de Val trametent la Benedicció apostolice; altres d'adhesió dels Arquebisbes de Saragoça i Granada; dels Bisbes de Vitoria, Barbastro, Oviedo i Coria; de la Schola Cantorum del Seminari de Valencia, i de la Capella de Musica de Borja; del Cardenal Amette, Bisbe de París; del Dr. Müller, i el P. de Santi, presidents respectivament de les Associacions Cecilianes d'Alemanya i Italia; i del Dr. Weyman, director de l'Escola de Ratisbona.

A continuació 'l Dr. Mas llegí les *Conclusions* aprovades del Congrés. Al llegir-se la de la secció tercera, relativa al nomenament dels mestres Lluís Millet, Francesc Pujol i Vicenç M.ª de Gibert en qualitat de Comissió organitzadora de l'Escola Superior de Musica, el public esclatà en un fort aplaudiment.

Igualment fou acollida amb grans aplaudiments la designació de Mn. Vicenç Ripollès i la dels mestres Valdés i Pedrell per als carrecs, respectivament, de president i vice-presidents de l'Associació Ceciliansa Espanyola.

Llegides les *Conclusions*, el Dr. Guisasola, Arquebisbe de Valencia, llegí 'l discurs de clausura del Congrés.

Començà admirant i animant els mestres eminents que han vingut an aquest Congrés per posar en obra els desitjos del Papa i per restaurar el bon gust artistic, insultat per tantes composicions no sols impropries del temple, sinó de l'art.

Descrigué un magnífic quadro de lo que ha d'esser la missió de la musica religiosa : fer emocionar el poble, com diu Sant Agustí que l'emocionà al principi de la seva conversió.

«Heu de fer — digué, dirigint-se als musics, — lo que fa l'ORFEÓ CATALÀ, labor ingent que ha cristallitzat en aquest Palau, temple diví del diví art, palau de pedra en el qual una generació gran ha volgut esculpir l'ideal d'un poble.»

Que han de cercar la gloria més gran : la adhesió i la popularitat entre 'l poble cristià; donar ànima i vida a la liturgia, expressió del pensament de l'Església.

Després d'elogiar el Congrés, acabà desitjant que la musica religiosa reflecteixi la bondat, la sublimitat i la bellesa de la nostra Religió.

Fou entusiastament aplaudit a l'acabar el discurs, havent sigut interromput moltes vegades amb aplaudiments.

A continuació la mesa anuncià que, com una mostra de consideració als delegats estrangers, se 'ls concediria la paraula. Fou el primer en fer ús d'aquesta atenció 'l Rnde. Rafel Casimiri, que, en italià, digué que sentia un gran goig en poder testimoniar al Congrés el seu entusiasme i la seva admiració per l'obra de restauració musical que a Espanya 's va complint. Alabà la jove escola espanyola, i digué que se 'n tornava a la patria amb el cor ple de tendresa i admiració.

Digué que contarà al Sant Pare lo que ha vist i oït, i que li manifestarà l'hospitalitat generosa que ha trobat en aquesta formosa terra.

Dedicà un record a Victoria, a qui digué que deu l'agradable emoció que li produeixen ses formoses harmonies, cada any, quan per Setmana Santa les sent a Sant Joan de Letran. Acabà amb un crit de «Visca Espanya!».

Acte seguit pronuncià un bell discurs en francès el representant de l'Universitat Catolica de Washington, Mr. Abel Gabert. Alabà xardorosament Barcelona i el Palau de la Musica Catalana, i digué que feia quaranta anys que desitjava veure Espanya i que per fi l'havia vista gloriosament.

Al·ludí al mestre Josep Alemany, de Tarragona, deixeble del P. Quintana, de Montserrat, i, després, de Donizetti. Féu sa biografia i son elogi amb gran riquesa de detalls. Digué que en Josep Alemany fou el seu mestre i que an ell deu llur educació artistica, i que per això estima tant Espanya i Catalunya, on ha vist una grandesa de geni incomparable.

Digué que 'l renaixement del cant gregorià es jove a tot arreu, però que aquí es esplendent i d'una energia gran.

Afegeix, després d'altres consideracions respecte del cant gregorià, que espera que quan tornarà a Espanya la trobarà gregorianitzada, cosa en que confia en virtut de lo que ha vist i sentit, especialment a la conferència del P. Suñol.

El P. Leshing, salesià alemany, parlà en nom dels catòlics d'aquell país, dient que l'obra que's fa amb la restauració del cant gregorià no sols es musical, sinó també social, com ho proven, segons diu, els fruits que ha donat a Alemanya.

Elogià molt Catalunya i l'ORFEO CATALÀ, i felicità Espanya per l'èxit del Congrés, amb el qual ha donat una prova d'esser la terra clàssica del catolicisme.

A continuació l'P. Nemesi Otaño fa un elogi xardorós i entusiasta de l'Orfeo Catalunya (de Cassà de la Selva) i del seu director, Mn. Garcia, fent vots perquè el seu alt exemple sigui imitat per tot Espanya, arreu on hi hagi una església i dugues persones reunides en nom del Senyor. Demana un aplaudiment per a dit Orfeo i un altre per a la novella Associació Ceciliansa Espanyola. Grans aplaudiments. Abans d'acabar donà les gràcies, en nom del Bisbe de Vitoria, per haver sigut dita ciutat la designada per a la celebració del IV Congrés Nacional de Musica Sagrada.

Seguidament, les tres seccions de l'ORFEO CATALÀ, dirigides pel mestre Millet, cantaren el grandios *Credo* de la *Missa del Papa Marcel*, de Palestrina, éssent, ovacionat amb una delirant i prolongada ovació, en mig de la qual se donaren diversos «visques» a Pius X, a l'ORFEO CATALÀ, al Congrés i an en Millet, que fou abraçat afectuosament pels prelats i calorosament felicitat.

L'immensa obra de Palestrina fou un digne coronament del III Congrés Nacional de Musica Sagrada.

L'endemà alguns congressistes anaren al monestir de Montserrat, on se celebrà una festa gregoriana que deixà força satisfets els que hi concorregueren.

En resum: el Congrés revestí una importància excepcional com cap dels dos anteriors havia assolit, corresponent bona part d'aquest honor, principalment, al P. Suñol, que'n fou l'ànima; a l'Orfeo Catalunya, de Cassà de la Selva, i al seu director, Mn. Gabriel Garcia, el qual demostrà, junt amb llurs cantaires, lo molt que's pot arribar a fer quan hi ha entusiasme i disciplina; i també an els eminents conferenciants que amb llurs treballs donaren la nota més sobressallent d'aqueixa esplèndida manifestació religioso-cultural que suara s'ha donat davant del món.

I. F.

A fi d'encabir les seccions que falten en el present número, reservem per al vinent la publicació de les «Conclusions» del Congrés de Musica Sagrada.

Catalunya

BARCELONA

PALAU DE LA MUSICA CATALANA: CONCERT RICART-MATAS. — Pels qui no havien sentit més, des de son concert a la Wagneriana, fa tres anys, el jove violoncelista Ricart, fou una sorpresa ben agradosa sentir-lo de nou en el Palau. Avui es ja en Ricart un concertista perfet, amb un domini absolut de la tecnica (l'afinació, sobre tot, es impecable) i una comprensió de les obres i dels diversos estils que interpreta, que s'ha de admirar de debò. En el concert de referencia, tocà, acompanyat per tant excel·lent pianista com es la seva mare, na Carme Matas, una *Sonata* (en primera audició) de Galliard (1687-1749), amb un segon temps bellíssim i ben personal; l'*Elegia* de Fauré, una pagina del tot seductora si guardés millor la proporció; la *Sonata*, en *re*, de J. S. Bach, composició admirablement cisellada, que tant el solista com la pianista saberen realçar en tot son valer; i la *Sonata*, en *fa*, de R. Strauss, d'una factura ben moderna, contrastant amb la de les sonates anteriors, i d'un lirisme ple de fogositat i adhuc d'inspiració juvenívola.

Aquest programa, ja de sí prou important, comportava encara l'adició d'altra *Sonata* de Bach, per a violoncel sol, en la que en Ricart va defensar-se com un home, puix ja es sabut lo arides que resulten aquesta classe de composicions, sense acompanyament, per a bona part del public.

Fou, per tant, en les obres abans citades on l'auditori s'interessà més, dedicant al novell concertista aplaudiments abundosos, que no cessaren, al final del concert, fins que en Ricart agafà de nou l'instrument per fer-nos oir, de gracia, una curta però exquisida pagina de Debussy, que valgué an ell i a la Sra. Matas de Ricart la darrera ovació de la nit, no menys sorollosa que les anteriors.

En vigílies de donar-se a conèixer a l'estranger, no es temerari augurar al jove violoncelista una carrera gloriosa, que farà, ben segur, inscriure 'l seu nom al costat dels d'en Pau Casals i l'Antoni Sala, celebrats avui, com tot-hom sab, dintre i fóra de casa nostra. — S.

QUARTET RENAIXEMENT. — D'ençà de la seva aparició pel febrer d'enguany, aquesta agrupació ha anat fent via. Els joves que la constitueixen, Srs. Toldrà, Recasens, Sánchez i Planàs, són reflexius i estudiosos, tenen plena consciencia de la missió que s'han imposat, i uneixen esforços i treball per complir-la degudament. Per això 'ls fruits artístics que produeixen són cada dia més madurs i gustosos. Seguint amb constancia i fe pel camí emprès, dia vindrà que podran aixecar el vol, enrobustits, i alcançaran l'esser aclamats pels publics més coneixedors i exigents.

Si algun petit desequilibri pot observar-se encara en el Quartet Renaixement, es degut a la superioritat del cap-de-colla, Sr. Toldrà, qui es un excel·lent violinista, ja ben format. Això, que a la llarga fóra un greu defecte (es sabut que en el quartet, més encara que en qualsevol altra agrupació instrumental, es necessari 'l més perfet equilibri entre les parts components), ara per ara no ho es

pas: al contrari, es una circumstancia profitosa per a tots quatre executants: an en Toldrà l'obliga a tenir seny, a refrenar-se, a no caure en els desvaris dels concertistes, a fi i efecte de no dominar els seus companys i servir-los de bon exemple; i an aquests els esperona per treballar de valent fins a assolir, en llurs respectius instruments, la mestria del seu cap-davanter.

Amb prou braó i serenitat per conrear tots els genres del quartet, els joves artistes organitzaren un cicle historio compost de cinc sessions, que han tingut lloc en el Palau de la Musica Catalana 'ls dies 7, 11, 15, 18 i 23 de novembre, amb assistència d'un public fervorós i recollit, que nosaltres hauriem volgut més nombros.

Dintre 'l marc limitat de cinc sessions, naturalment, no 's podia fer una historia completa del quartet; emperò cal fixar-se en la traça amb que foren disposats els programes. El primer estava dedicat als precursors, els eternament joves Haydn (*Quartet en mi bemoll*, òp. 64, n.º 6) i Mozart (*Quartet en sol*, n.º 12), i, entre amdots, a Dittersdorf (1739-1799), autor completament desconegut aquí, més a qui pertoca, en justícia, un lloc d'honor. Son *Quartet en mi bemoll*, n.º 5, sorprengué l'auditori per l'originalitat i facilitat de sa escriptura i per son caracter espontani i alegre.

La segona sessió fou consagrada a Beethoven, en sos tres aspectes, amb els següents *Quartets*: en *fa*, òp. 18, n.º 1; en *fa*, òp. 59, n.º 1, i en *la* menor, òp. 132.

Sens dubte dotats d'un temperament més classic que romantic, es amb Mozart i Beethoven que 'ls nostres quartetistes se mostraren més íntimament compenetrats, i això diu molt a favor d'ells. En el *Quartet* de Mozart alcançaren el grau maxim d'execució i d'interpretació.

Els romantics ompliren la tercera sessió amb tres obres d'inspiració i factura desiguals: *Quartet en la* menor, òp. 29, de Schubert; *Quartet en mi menor*, òp. 44, n.º 2, de Mendelssohn; *Quartet en la*, òp. 41, n.º 3, de Schumann.

En els dos ultims concerts sentirem obres modernes. El dia 18: *Quartet en re*, n.º 2, de Borodine, malgrat troços interessants, inferior en conjunt a la nomenada de son autor; *Quartet en mi menor* (*La Meva vida*), de Smetana, agradós per sa sinceritat, encara que amb coses d'un gust discutible; *Quartet en re*, òp. 35, de Vincent d'Indy, d'un treball sempre seriós i interessant, però sovint massa aparent, especialment en el primer i el darrer moviments. Llastima que, en lloc d'aquest quartet (que'l seu propi autor actualment no estima gaire perquè sa musica i els procediments empleats no encaixen dintre del genre), no s'executés el seu segon *Quartet*, òp. 45, de sobirana bellesa, que renua les tradicions classiques. Més... ja 'ns el donaran una altra vegada, si Déu vol.

Del primer quartet del dia 23 (*Quartet en re*, de Bretón) no podem dir-ne tot el bé que voldriem. En compensació, clogueren el cicle dugues obres definitives dels dos més grans autors de musica pura dels ultims temps: *Quartet en la* menor, òp. 51, n.º 2, de Brahms, i *Quartet en re*, de Cesar Franck. No podia acabar millor el cicle historial — G.

RECITAL RIBÓ. — Enguany hem tingut la sort de tornar a sentir l'excel·lent pianista Alexandre Ribó, qui 'ns oferí un programa ple d'atractiu i executat amb la més gran mestria.

Dos *Preludis* i una *Fuga* de Bach, seguits de les *Escenes al bosc*, de Schumann, omplien la pri-

mera part. Els variats matisos de color i sentiment que fan de l'esmentada obra de Schumann una de les més pintoresques i suggestives del gran romantic alemany, foren traduïts per en Ribó amb una sinceritat d'expressió que mereix tot el nostre elogi.

En la segona part figuraven sis números de Chopin: quatre *Estudis*, la *Berceuse* i una *Polonesa*, on l'art d'en Ribó's desplegà amb plena fantasia. Els estudis foren executats amb una pulcritut i una bravesa molt notables; així com la delitosa *Berceuse*, contrastant amb les pàgines anteriors, ens revelà un nou aspecte del temperament de l'artista, això es, la suavitat de pulsació unida a la dicció més exquisida.

Dos números portant la firma de Falla (*Aragonesa* i *Montanyesa*) ens interessaren vivament en la tercera part del programa. Sense acusar una personalitat ben definida encara, són totes dues peces d'una escriptura correcta i d'expressió adequada als llurs títols respectius. Més, amb tot i esser llur valor semblant, la *Montanyesa* s'endú la preferència, per descobrir-s'hi una emoció més intensa. La no menys exquisida pàgina de Severac *Coin de cimetière au printemps*, figurava en la mateixa part junt amb dos fragments de Tchaikowsky, d'un art més secundari, i la *Rapsòdia* n.º 12 de Liszt, amb que terminà el recital.

L'auditori, menys nombrós de lo que l'importància de la sessió feia esperar, tributà an en Ribó una ovació xardorosa, a la qual correspongué amablement el concertista interpretant de propina una pàgina catalana, per cert no gaire coneguda: l'airena *Empordanesa*, d'en Millet. — S.

TEATRE PRINCIPAL: Concerts Schelling. — L'Ernest Schelling acaba de presentar-se a Barcelona per primera vegada. Per això, sens dubte, fou tant escàs el nombre d'aficionats que anaren a escoltar-lo. I es que la curiositat dels nostres aimadors de la música no es pas prou viva, tal volta. No van, doncs, a oir sinó lo ja conegut, lo ja consagrat. A voltes tenen raó no deixant-se portar per la *réclame*; però aquesta vegada s'han errat, realment, no anant a escoltar Ernest Schelling. Ernest Schelling no es pas un desconegut: tots aquells que estan un xic al corrent de coses musicals saben prou bé que fóra d'aquí se'l considera, i amb sobrada raó, com un dels més grans pianistes contemporanis. Sa carrera, triomfal per lo que respecta als darrers anys, pot contar-se en pocs mots. Schellinges fill de Filadèlfia. Als dotze anys fou admès, en qualitat d'oient, a la classe de Mathias, del Conservatori de París. Bentost abandonà el piano a causa del delicat estat de la seva salut. Més tard se matriculà a l'Universitat de Pensilvania. En fi, trobant-se Paderewski a Filadèlfia, i recordant-se de Schelling i de ses belles qualitats d'executant, que'l conegut pianista polac coneixia prou bé, demanà per ell, el féu tocar, i el convidà a seguir-lo. Schelling treballà sota la direcció del famós concertista durant dos anys i mig. Passat aquest temps, les *tournées* començaren, i ja no han parat més. Avui tots els públics el coneixen. An el de Barcelona acaba d'arribar-li el torn.

Els programes dels tres recitals efectuats pel gran pianista que'ns ocupa foren interesantíssims. Tocà obres de Bach, Beethoven, Schubert-Liszt, Schumann, Chopin, Brahms, Mendelssohn, Liszt, Albeniz, Debussy, Paderewski i Wagner-Liszt. El públic que acudí al Principal pogué, doncs, judicar, en sos més variats aspectes, del talent de l'extraordinari executant que'ns ocupa.

Schelling, com queda dit, es realment un dels més grans pianistes contemporanis. Té, de la majoria d'ells, així les grans qualitats com els defectes. Entenem per qualitats : sonoritats variades i mecanisme extraordinari. Entenem per defectes : interpretacions massa lliures, massa *rapides*, i de vegades massa... personals, val a dir-ho. Schelling forma, doncs, part d'aquell ben petit nombre de grans executants que, dotats de les més envejables qualitats, i trobant-se, per tant, en condicions d'oferir-nos execucions absolutament perfectes, absolutament models, no dubten un instant (tot per l'aplaudiment de cert gros públic) en transformar, en desfigurar, i fins en caricaturitzar, ardidament, les més sublims creacions de la literatura per a piano. I tot, repetim-ho, per provocar l'aplaudiment... o per oferir interpretacions personals, *originals*. Schelling, com alguns dels grans pianistes dels nostres temps que no nomenarem pas, es, doncs, ben desigual. Sorpren, a voltes, la facilitat i la rapidesa amb que toca 'ls més difícils passatges; captiva, també, de sobte, interpretant justíssimament mantes pàgines del programa; i irrita, veritablement, tot d'un plegat, *esborrant* barroerament, i pel sol gust de sorprendre 'ls aficionats de mal gust, les més exquisides pàgines dels més genials autors. Com interpretació absolutament model, citarem, per exemple, la *Sonata en si menor* de Liszt. Com interpretacions esguerrades, voluntariament esguerrades, recordarem el final de la *Balada en la bemoll*, de Chopin; el darrer temps de la *Sonata en si*, del propi autor, i la *Toccata*, de Debussy. ¿Per què, Senyor, aquests moviments vertiginosos, impossibles, de pessim gust, i per què no traduir, al contrari, les esmentades pàgines amb tota la seriositat, respecte i demés qualitats, en fi, que tant meravellosament posseeix, precisament, el gran pianista que 'ns ocupa? Repetim que la *Sonata* de Liszt fou tocada, i sobre tot dita, d'una fàisó perfecta. ¡Quin relleu, quines sonoritats, i, a més, quina facilitat! Admirable, realment. Molt bé tocà també, el gran virtuós que 'ns ocupa, les *Rapsodies* de Brahms, *Au lac de Vallonstadt*, de Liszt (fou dit exquisidament); els *Nocturns* de Chopin, la *Fantasia* de Schumann, i forces altres pàgines. Schelling es, en definitiva, un d'aquells grans pianistes que fan coses absolutament úniques, admirables, inoblidables; que tot, si volguessin, podrien fer-ho igualment perfect, igualment admirable; però que a voltes, en lloc de l'admiració sens límits que podrien en nosaltres sempre despertar, provoquen, al contrari, el desig irresistible de fugir, per a mai més tornar-hi, de totes les sales de concerts on actuïn grans pianistes! I es que un pianista, un gran pianista, es, realment, quelcom de ben admirable; però tal volta hi ha coses potser més admirables encara que 'ls més ardits executants. I una d'elles es, potser, la Música, la divina *Musical*—X.

Necrologia

A. DE BERTHA. — C. DE RODA. — VALENTÍ ARÍN

En vigílies d'apareixer el nostre darrer número, ens sorprengué amb sincer dolor la nova, llegida en les revistes de l'estranger, de la mort del Sr. A. de Bertha, el renomnat musicoleg que en diferents ocasions honrà amb la seva estimable col·laboració les pàgines d'aquesta REVISTA. Fou precisament

per al número esmentat, que consagràrem a la memòria de Franz Liszt, que 'l Sr. de Bertha 'ns envià el seu darrer treball, la traducció del qual, a causa del retard involuntari sofert en la seva publicació, no pogué llegir, malhauradament, son propi autor.

Alexandre-Eugeni de Bertha, mort a París el mes actual, era de naixença i d'origen hongrès, havent nascut a Pesth en 1843. Si bé feia més de quaranta anys que habitava a París, des d'allí seguia, no obstant, defensant acerrim els interessos de son país baix els aspectes polític, literari i artístic. Fill d'un important magistrat, era prop-parent del famós ministre F. Deak. Fèu sos estudis musicals sota la direcció d'Hauptmann, Moscheles, Liszt i Hans de Bülow. Com a compositor se li deuen una simfonia (en *re*), quartets, sonates de piano, dances hongreses, i fins una òpera en un acte, *Mathias Corvin*, basada en un episodi històric de son país en el xv.^a segle, que fou representada, a l'Opera-Còmica de París, en 1883.

El Sr. de Bertha era un home molt actiu i d'una afabilitat extraordinària, per lo qual se guanyava tot seguit les simpaties de quants entraven en relacions amb ell. Col·laborava assiduament en les revistes musicals més importants de França i d'Hongria, podent citar-se com lo més notable d'ell els diversos treballs que publicà sòbres la música hongresa, i molt especialment els que tracten de son il·lustre compatriota Franz Liszt.

Dugues personalitats de les més significades en el ram de la música han mort, el mateix dia, a Madrid: D. Cecili de Roda i D. Valentí Arín.

El prestigi que entre 'ls professors de música i gent aficionada gaudia 'l Sr. de Roda, va portar-lo al cap del Conservatori quan, fa dos anys, dimití 'l mestre Bretón el càrrec de comissari regí d'aquell centre docent. Roda, acadèmic de la de Belles Arts, posseïa, en efecte, una cultura artística força extraordinària: prou que ho revelà en la redacció de les notes crítiques que escrivia per als programes de les sessions musicals celebrades en la Sociedad Filarmónica, de Madrid, de la qual entitat podem dir que era Roda 'l membre més actiu. Alguns de dits treballs, com són els consagrats a les sonates de piano de Beethoven i als quartets del mateix autor, foren editats apart, constituint dos llibres meritíssims, que honren la bibliografia musical espanyola.

Recordarem també les crítiques d'òperes i concerts que durant alguns anys escrigué Cecili de Roda per a *La Epoca*, descobrint-hi son gust refinat i un criteri molt sà i ben orientat. Aquest notable escriptor havia aconseguit reunir, a més, una biblioteca musical valuosíssima, de la qual forma part un preciós autògraf de Beethoven, consistent en un quadern d'apuntacions, sòbres el qual va escriure el Sr. de Roda una sèrie d'articles, en la *Revista Musical Italiana*, que cridaren poderosament l'atenció.

La mort de l'esmentat musicòleg, per lo prematura, ha causat arreu un dol molt viu.

Una ràpida malaltia s'endugué a la fossa al notable professor d'harmonia, del Conservatori, don Valentí Arín. Era aquest un músic de mèrit que, allunyat de tota manifestació popular, vivia entre-gat per complet a sos deixebles. Wagnerista entusiasta, defensà entre ells les teories innovadores del gran mestre alemany.

Fela pocs mesos que havia sigut elegit acadèmic de la de Belles Arts. Son discurs d'entrada fou un treball interessantíssim, que elogiaren en gran manera 'ls intel·ligents.

També s' deuen al mestre Arín diverses composicions sòbres textos bascs, per lo qual l'Orfeo Euskeria, de Bilbac, va nomenar-lo president honorari.

Societat anònima Casa Dotésio

1 i 3, Portal de l'Àngel :: BARCELONA :: Rambla de Sant Josep, 29

===== MUSICA : PIANOS : INSTRUMENTS =====

Cases a BILBAO, MADRID, VALENCIA, SANTANDER, PARÍS

Editors d'obres de

PEDRELL, ALBENIZ, MORERA, NICOLAU, GRANADOS, BORRÁS DE PALAU, MALATS, etc.

Representants dels PIANOS ERARD, els millors del món; ARMONIUMS CHRISTOPHE ET ÉTIENNE

J. SANCHO CONDÍ

« Escuela de Dobles Notas » i son « Auxiliar »

per a Piano

PREUS: { *Escuela de Dobles Notas*. Llibre complet, **12 pessetes**.
Separadament, en tres quaderns, **5 pessetes** cada quadern.
Auxiliar, **3 pessetes**.

Obres recomanades pels mestres Vidiella, Granados, Malats, Pellicer, Costa i Nogueras, Canals, Rodríguez Alcántara, etc.

Se ven en tots els magatzems de música i a casa l seu editor, J. Sancho Condí, Rambla de les Flors, 4, 2.ª - BARCELONA.

CANÇONER SELECTE

VOLUM IV

===== FAURÉ =====

Traducció i publicació de JOAQUIM PENA

Un volum relligat de 100 pàgines, amb 25 CANÇONS

Text català i castellà, **10 PESSETES**

Se ven a les llibreries, en els magatzems de música i a l'Orfeó Català